OTEC SIROTKŮ

aneb

SVATÝ DON BOSCO.

Náboženská hra
o 6 jednáních.

Cena 7 Kč.

Napsal: JOSEF GOTTFRIED.

OTEC SIROTKŮ

aneb

SVATÝ DON BOSCO.

Náboženská hra o 6 jednáních.

Napsal:

JOSEF GOTTFRIED.

V TÁBOŘE 1935.

Nákladem vlastním. Tiskem M. Nedvídka nást. v Táboře.

Provozování této hry zadává jedině autor. K provozování hry jest spolek povinen zakoupiti nejméně sedm výtisků hry. Před každým provozováním nutno žádati předem písemného svolení autorova.

Hra schválena Nejd. biskupskou konsistoří v Čes. Budějovicích ze dne 19. února 1935, čís. 1627.

K uctění Panny Marie Klokotské

sepsal

A u t o r.

Hra tato jest čerpána podle životopisu Dona Bosky od Ph.Dr.J.Krlína, s jeho laskavým svolením.

OSOBY:

DON JAN BOSCO, kněz.
MARKÉTA BOSKOVÁ, jeho matka.
ANTONÍN, JOSEF, } bratři Boskovi.
OCCHIENA, strýc Boskův.
BOSCO SAVIA, přítel rodiny Bosků.
DON CAFASSO, kněz.
Dva kanovníci.
Dva kněží.
Biskup GAGLIERO, vůdce misionářských Salesiánů.
Černošské děvčátko, asi 6leté.
Bohatý pán.
Kostelník.
BARTOLOMĚJ, chudý hoch, asi 16letý.
Anděl.

V prvém jednání: DON BOSCO jako 8letý. JOSEF jako jako 10letý. ANTONÍN jako 12letý.

Ve druhém jednání: DON BOSCO jako 11letý. JOSEF jako 13letý. ANTONÍN jako 15letý.

V dalších jednáních DON BOSCO již dospělý.

JEDNÁNÍ PRVNÍ.

Scéna představuje chudou světničku. Uprostřed jeviště stůl a 4 židle. Na stěně kříž. V levém rohu polička na knihy. Ostatní nábytek podle režie. Vlevo vchod do komory, vpravo na dvorek.

Výstup 1.

Matka.

MATKA; (sedí u stolu a zašívá, prozpěvuje píseň k Matce Ustavičné Pomoci, 1 sloku). Dnes již je druhé výročí smrti mého manžela. Jak je zde smutno, zavolám alespoň děti, abych se potěšila. (Volá do komory.) Josífku, Jeníčku, pojďte sem!

Výstup 2.

Matka, Josífek a Jeníček.

JOSÍFEK, JENÍČEK (vejdou).

JOSÍFEK: Co pak jste chtěla, maminko?

MATKA: (pohladí je, vezme oba kolem krku a vede je ke stolu; usednou). Milé děti, jestli pak jste si

vzpomněli, že dnes je tomu již dva roky, co nám zemřel náš drahý tatínek? Byla to hrozná rána pro mne. Tak mladý a musil nás opustit. (Pláče.)

JOSÍFEK: A proč musel tatínek zemřít a kolik mu bylo let, maminko?

MATKA: Byla to vůle Boží. Nebylo mu ještě ani třiatřicet let, když vydechl svoji šlechetnou duši. Tak jako dnes mně to připadá, když si na to vzpomenu. Pracoval na políčku, které si sám obdělával, zapotil se, přiběhl domů, napil se studené vody a to bylo to neštěstí. Dostal silný zápal plic a po čtyři dny zápasil v horečkách. Zanechal mne zde s vámi a prosil, abych vás dobře a zbožně vychovala. (Pláče.)

JENÍČEK: (objímá maminku). Maminko, neplačte! Říkáte, že se na nás tatínek dívá s nebíčka. Až já budu velký, všecko vám oplatím. Budu vám pomáhati v hospodářství a všecko udělám, co budete chtíti, jen maminko, neplačte.

JOSÍFEK: Já také vám pomohu, kde budete potřebovat.

MATKA: (osušuje slzy a hladí oba). Vy moje zlaté děti, třebaže jsme chudí, zanechal mi zde Pán Bůh velký poklad, a to jste vy. Pro vás pracuji do úpadu a možná, že vašich sil brzy budu potřebovat, vždyť víte, jaký je váš nevlastní bratr Antonín. Je z vás nejstarší a po smrti otcově si osobuje právo jako nástupce otcův na to naše malé hospodářství a vás v lásce nemá.

JOSÍFEK: Proč je na vás tak hrubý, maminko, vždyť nikdy jste mu neublížila.

MATKA: Mám ho stejně ráda jako vás oba, třebas byl nevlastní, ale to již je tak řízení Boží, že musíme snášet protivenství od těch, kterým dobře činíme.

JENÍČEK: Až já budu velký, nikdy vám nedám ublížiti, maminko, a Antonínovi nabiju, když bude na vás zlý.

MATKA: Ne tak, Jeníčku, pamatuj si, že musíme svým nepřátelům odpouštět a ne jim oplácet zlým; to si pamatuj pro život. A nyní, děti, musíme po práci, než se vrátí Antonín. Kdyby nás zde přistihl, byla by opět mrzutost, že s vámi rozprávím. (Vstane od stolu.)

Výstup 3.

Předešlí, Antonín.

ANTONÍN: (vejde hřmotně ze dvorka, usedá ke stolu). To jsem si mohl myslet, kde vás najdu. Stále jen s tou holotou pohromadě, ale abyste je zahnala do práce, to vás ani nenapadne. Já mohu dřít a oni si, milostpáni, tady budou hovět. (Rozkřikne se.) Ale už toho mám dost. Ode dneška s vámi zatočím, já vás naučím pracovat!

MATKA: Proč se, Antoníne, stále tak zlobíš? Vždyť víš, že pracuji, co mohu a na těchto chudáčcích nemůžeš ještě chtít, aby tak těžce pracovali; jistě zahálet je nenechám a oni sami se snaží dělat, co mohou. (Obrátí se k Josífkovi a k Jeníčkovi.) Josífku, ty běž po své práci, vezmi hrábě a pomoz

Antonínovi shrabat, a ty, Jeníčku, vyveď kravičky a zažeň je na pastvu a pak se zase vraťte. (Líbá je, odcházejí Josífek i Jeníček.)

JOSÍFEK i JENÍČEK: S Pánem Bohem.

MATKA: S Pánem Bohem, milé děti.

ANTONÍN: No, no, to je ňáký lásky najednou, o mne se nestaráte. Nějaké jídlo ať mám na stole! (Bouchne do stolu.)

MATKA: (utírá si oči). Bože, Bože, dej mi sílu, ať to všechno snesu. (Odejde.)

ANTONÍN: To by tak scházelo, abych já měl být zkrácený k vůli takovým spratkům. Obzvláště ten Jan je mi jako sůl v očích, na lžíci vody bych ho utopil. To se ví, je to miláček matčin, ale já s nimi zatočím, já je zapřáhnu, že budou pracovat jako já. Já jsem tady pánem, mne musejí poslouchat. Toho Jana kdybych mohl tak vyhnat z domu, abych měl pokoj a nemusil se na něj dívat! Beztak ty jeho oči mne neustále pronásledují, když je na mne upře, vidí mi jistě až na dno duše. Eh, co, na konec snad budu ještě pověrčivý. Zkrátka, půjde z domu a basta.

Výstup 4.

Antonín, Matka.

MATKA: (vchází s jídlem). Zde si vezmi, Antoníne, a posilni se!

ANTONÍN: No, to je dost, že už jdete. Člověka byste nechala umřít hladem, jen když se váš Jeníček bude míti dobře.

MATKA: Antoníne, boj se Boha. Co ti to nevinné dítě udělalo? Stále na něm něco vidíš, za to, že mne má rád, a že ke mně lne? Je to jediné moje potěšení. Což tě netěší, že je tak bystrý? Každý ho chválí, jak je moudrý na svůj věk a jak dychtivě naslouchá vyprávění o Bohu. Nedávno byla zde moje sestra, která slouží jak víš na faře, a vyprávěla mně, jak ji Jeníček navštívil po mši svaté a jak se jí vyptával na všechno o Bohu. Dokonce i celé kázání si zapamatoval. Pan farář prý si toho všiml a slíbil, že ho bude vyučovat čtení a psaní, když má tak daleko do školy. Dělá prý velké pokroky na své mládí, říkal pan farář. Tak co tomu říkáš?

ANTONÍN: (zlostně vstane a křikne). Teď už toho mám dost! To se podívejme, vy byste chtěla mít z něho pána, to by tak scházelo, a já se tu budu dřít na něj. Já jsem do školy nechodil a neučil jsem se číst ani psát a také jsem vyrostl. Na co on by to potřeboval. Tohle já nedovolím! Buď bude pracovat, anebo — půjde z domu. Aspoň mu ve světě přejde chuť na studie.

MATKA: (lomí rukama a pláče). Vzpamatuj se, Antoníne, co žádáš, je kruté od tebe. Jak mohu to dítě vyhnat z domova, jsi zaslepený záští vůči tomu dítěti? Bůh ti to odpusť, což není v tvém srdci trochu citu a lásky pro to dítě? Pohleď, když otec umíral, slíbila jsem mu, že budu pečovati o vás o všechny a nemůžeš říci, že bych k tobě nebyla hodná. Když jsem si tatínka brala jako vdovce,

byls ty docela malý a nahradila jsem ti tvoji matku, milovala jsem tě stejně jako své děti. Proč tedy od tebe ta krutost — je to jen zášť. Proti té musíš bojovat, nechceš-li přijít do věčného zatracení.

ANTONÍN: (béře klobouk se stolu, jest připraven k odchodu). Už jsem jednou řekl, a ty báchorky vyprávějte někomu jinému a ne mně, třebas svému Jeníčkovi. (Odchází zlostně.)

MATKA: (kleká před kříž a modlí se). Bože, smiluj se nad Antonínem, odpusť mu, on neví co činí, ochraňuj mi Jeníčka, bude-li muset z domu. Děj se vůle Tvá! Věřím, že ho neopustíš, dej, aby zůstal tak čistý, nevinný a hodný jako dosud. Řiď jeho kroky celý život, jak Ty si přeješ. Pro mír a klid v rodině budu se musit podrobit této zkoušce, kterou na mne sesíláš. Jméno Tvé budiž za vše pochváleno. (Má skloněnou hlavu a sepjaté ruce.)

Výstup 5.

Matka, Jeníček.

JENÍČEK: (přiběhne ze dvora, má v ruce hůl, kterou měl na pastvě). Maminko, maminko, kde jsi?

MATKA: (pomalu vstává). Již ses vrátil, Jeníčku — a kde pak máš Josífka?

JENÍČEK: Maminko, přijde za chvíli, chtěl svou práci ještě dokončiti. Matičko, musím ti něco povědět, ale honem se posaď a řekni mi, co to znamená.

MATKA: (hladí ho). Co pak máš na srdci, tak povídej.

JENÍČEK: (klekne si u maminky). Tak si představ matičko, co se stalo. Když jsem zahnal kravičky na pastvu a viděl jsem, že se již pasou a nemohou nikam utéci, lehl jsem si, aby mne nebolely nožičky — a usnul jsem. Zdál se mi takový divný sen.

MATKA: Co pak se ti zdálo, Jeníčku, jen vypravuj, poslouchám tě.

JENÍČEK: Zdálo se mi, že jsem mezi tolika dětmi, které tolik křičely, nadávaly a rouhaly se Bohu. Chtěl jsem, aby mlčely, ale když nechtěly po dobrém poslechnouti, chtěl jsem jim natlouci. V tom se ke mně přibližovala tajemná postava a řekla mi: Žádné násilí, chceš-li si je nakloniti, musíš s nimi zacházeti jemně. Po těchto slovech jsem viděl, jak se zástup dětí proměnil v beránky, a ona tajemná postava mně dávala hůl do ruky a řekla: Vezmi hůl, a žeň je na pastvu. Později pochopíš, co znamená toto vidění. Když jsem se probudil, běžel jsem ihned k tobě, abych ti to pověděl, a prosím tě, řekni mi a vysvětli mi, co to znamená. Ty umíš vždy tak pěkně všechno vysvětlit a tak krásně vyprávět, zvláště o Ježíškovi. Víš, co mi napadá? Myslím, zdali mne Ježíšek nevolá a zdali nechce, abych byl knězem.

MATKA: Máš pravdu, i mne to hned napadlo, že Bůh tě ve snu napomínal, abys zůstal mírný a hodný, chce, aby ses stal knězem. Bylo by to velké vyznamenání pro naši rodinu, ale kde bych vzala, dítě, na to peníze, víš, že jsme chudí a musíme důvěřovati jen v Boží pomoc, však On nás neopustí a jistě

uskuteční, aby tvoje touha mohla býti vyplněna. Je-li to vůle Boží, aby ses stal knězem, tož on tě jistě k oltáři dovede.

JENÍČEK: Maminko, budu-li jednou knězem, zasvětím svůj život jenom dětem. Budu je milovat a získám si jejich lásku a budu pracovat pro spásu jejich duší.

MATKA: Nepochybuji o tom ani trochu. Tvoje plány kéž by se ti splnily. Před Antonínem se o tom nezmiňuj. Před chvílí vyvolal opět výtržnost a chtěl tě vyhnat z domova. Nemůže vidět, že ses naučil tak brzy číst a psát. Nenávidí tě, nechce, abys studoval.

JENÍČEK: Nic si z toho, maminko, nedělejte. Abych ušetřil vám ty stálé hádky, pláč a zármutek, vypravte mne někam na službu, však mne Pán Bůh neopustí. Za Antonína se budu modlit, aby nebyl na vás tak zlý a neurvalý.

MATKA: (hladí ho). Ty mé dobré dítě, snad ti sám Bůh vnuknul tuto myšlenku. Pravda, nebude asi jiné pomoci, budeme se musit oba podrobit a se rozejít. Antonín je stále horší na tebe. Důvěřuj v Boží milost, odebeř se do Moncucca k vážené rodině Mogliu. Popros je, aby se tě na nějaký čas ujmuli, oni ti více porozumí než tvůj bratr. Jdu ti sehnati na cestu to nejnutnější. Bude mi srdce krvácet, ale bude to musit být. (Pláče.)

JENÍČEK: Běžte, maminko, bude pro nás oba lépe, neplačte, budu vám psát, jak se mi vede a modlit se za vás všechny. Doufám pevně v Boha, že nás neopustí.

MATKA: Tak již jdu, Jeníčku, již jdu. (Odchází.)
JENÍČEK: Musím si ještě vzít všechny knihy od pana faráře, abych se mohl ještě učit, abych nic nezapomněl. (Béře knihy z poličky.)

Výstup 6.

Jeníček, Antonín.

ANTONÍN: (vchází). Tak co ty lenochu, zde zase děláš? Co to máš, ukaž? (Vytrhne mu knihu z ruky.) A — mladý pán už zase shání učení, jak pak ne! Já ti to učení vyženu z hlavy. (Popadne knihu a mrští jí na zem.) Tak, a hybaj po práci. (Jde k němu a chce ho uhodit.)

Výstup 7.

Jeníček, Antonín, Matka.

MATKA: (vběhne na scénu s uzlíčkem). Zadrž, bezbožníku! Již nebudeš mít příčinu vylívat si na něm zlost. Sám chce odejít do služby, aby ti nebyl v cestě. Dej Bůh, abys jednou litoval toho přenáhlení.

ANTONÍN: Už je nejvyšší čas, aby byl pryč, aspoň bude tady klid. (K Jeníčkovi.) Tak mnoho štěstí, mladý pane. Však ti už ve světě napraví hlavu a nenechají tě tak lenošit a válet se v knihách. (Vztekle odejde.)

MATKA: (s pláčem). Čeho jsem se to musila dočkat.

JENÍČEK: Neplačte, maminko! Pohleďte na mne, já také nepláči. (Utírá si oči.) Na vás nezapomenu nikdy. Až se zase Antonín umoudří, zase se vrátím.

MATKA: Máš pravdu, dítě, nářkem nic nezmůžeme, vezmi si ještě svoje věci (sbírá knihy se země a dává je do ranečku. Podá mu uzlíček do ruky, dělá mu kříž na čele.) Drahé dítě, věřím, že upřímně miluješ Boha, slib mi, že budeš vždy dobrý a čistý až do smrti. Nezapomeň na svatou zpověď a svaté přijímání, ke kterému jsi zde tak rád chodil. Zpovídej se vždycky upřímně, ne svatokrádežně. Buď poslušný, choď rád do kostela na kázání a jako moru vystříhej se špatných kamarádů.

JENÍČEK: (líbá matku, klekne). Za všechno vám, má zlatá, milá matičko, děkuji, a nebojte se, nikdy vám hanbu neudělám. (Opona pomalu padá.)

Konec prvého dějství.

JEDNÁNÍ DRUHÉ.

Světnička jako v prvém jednání.

Výstup 1.

Matka, Josífek.

MATKA: (stojí u kamen, vaří). Tak si pospěš, Josífku, musím zde ještě uklidit, víš, že čekáme dnes návštěvu strýčka Orchiena (čti Akjéna).

JOSÍFEK: (spravuje si lopatu). Už jsem hotov, maminko. (Skládá hřebíky, kladívko atd.) A co ho k nám přivádí, že vzkázal, že ihned přijede? Co myslíte, maminko?

MATKA: (uklízí). Ani nevím, dítě, ale napadá mi, zdali to nebude k vůli Jeníčkovi.

JOSÍFEK: Máte pravdu, on měl Jana rád, snad nám nese o něm nějaké zprávy. Pamatujete, maminko, jak před třemi lety odešel s ranečkem do světa s takovou odhodlaností, jako by mu bylo nejméně osmnáct let? Byl tehdá přece ještě malý! Já bych tu odvahu neměl, velice jsem ho tehdá obdivoval.

MATKA: Ba že si, chlapče, na to vzpomínám. A co když přišel první dopis od něho, pamatuješ? Celá ves ho obdivovala, jak to krásně napsal, skoro nikdo neuměl v naší vesnici číst a psát, a on to tak krásně napsal. Nevěděla jsem, co v tom dopise píše, a tu samou radostí vydala jsem se na faru, tři hodiny pěšky k panu faráři, aby mi to přečetl. Psal, jak se dostal do hodné rodiny a jak tam pomáhá v hospodářství. Ve volné chvíli, zvláště večer, učí se latině. Pan farář ho neustále obdivoval. Z toho hocha jednou může něco být, ten měl studovat, ta jeho píle se mi líbí, sám od sebe dychtí po vědě. Co však platno, já bych mu to dopřála, ale vždyť víš, jak jsme chudí — kde vzít peníze na takové studie? (Béře na sebe čistou zástěru.) Musím jen doufat v Boha, že stále bude tak nadaný a že ho Bůh neopustí. (Někdo klepá.) Kdo pak to asi je? Volno!

Výstup 2.

Matka, Josífek, Strýc.

STRÝC: (vejde). Dej vám Pán Bůh zdraví, švagrová. (Objímá ji.)

MATKA: Pozdrav vás Pán Bůh, to jsou k nám hosti!

STRÝC: (k Josífkovi). Tebe také vítám, chlapče, z tebe již se stal švarný mládenec, co jsem tě neviděl.

JOSÍFEK: Buďte vítán, strýčku, však již jste zde dlouho nebyl.

MATKA: Posaďte se u nás, nebudete přece stát? Ty, Josífku, vezmi si náčiní a jdi se podívat na dvoreček, zdali je vše v pořádku.

JOSÍFEK: Již jdu, maminko, na všechno dohlédnu. (Odchází.)

MATKA: To je od vás hezké, že jste přišel a jsem ráda, že jste na nás nezapomněl.

STRÝC: Však jsem nadarmo nepřišel. Nejdříve mám vám vyřídit pozdrav od Jana.

MATKA: Jakže, od Jeníčka, vy jste s ním mluvil? Co dělá, vždyť nám již dlouho nepsal.

STRÝC: Jen strpení, vše se brzy dozvíte. Měl jsem úřední řízení ve vesnici, kde je Jan, a tak mi to nedalo, abych se na něho nešel podívat. Musím vám říci, stal se z něho švarný junák! Samou chválu jsem slyšel o něm.

MATKA: (utírá si slzy). Bože, jak jsem šťastna, přece snad jeho odchod z domova byl řízením Božím.

STRÝC: Všechna čest vám. Dobře jste ho vychovala. Představte si, jakým způsobem dovede získat děti. Na příklad jsem slyšel, že odkoukal od kejklířů různé kousky. Chodí po provaze, vyšplhá se do veliké výše a přiláká vždy veliké množství dětí i dospělých a prý jen s tou podmínkou jim předvádí takové kousky, vesele je pobaví, ale pak se s nimi pomodlí růženec anebo je zavede do kostela na kázání. To se divíte, co?

MATKA: To mne překvapuje, to je vynalézavost, vždycky si přál získati děti a mrzelo ho, když nechodily do kostela a rouhaly se Bohu.

STRÝC: Všude je tam oblíben, všichni ho mají rádi. Svěřil se mi též, že by rád studoval na kněze.

MATKA: Však já znám již dávno jeho přání, ale není to možné, představte si, kde vzíti tolik peněz. A potom, co by dělal zas Antonín, až by se dověděl, že jde na studie. Teď dal Antonín trochu pokoj, co je Jeníček pryč.

STRÝC: Právě k vůli němu jsem přišel. Jana musíte zavolat domů. Byl jsem již na faře, a pan farář je ochoten vyučovat Jana latině, aby byl připraven aspoň částečně na studie. Antonínovi sám domluvím. Přece Janovi nebudeme bránit ve studiích, nějak to s Boží pomocí seženeme. Já také nemám peněz nazbyt, ale budeme se snažit ještě více pracovat, abychom mu opatřili aspoň to nejnutnější.

MATKA: Jak jste dobrý! Bůh vám to zaplať, že se tak o něho staráte a chcete mu pomoci. Také jsem již často na to myslela, ale nechci začít zase s novými mrzutostmi.

STRÝC: To už přenechte mně. Jakmile se vrátí Antonín, promluvím s ním. Bude-li se zdráhat, požádáte soud o rozdělení podílu po otci a pak ať si dělá, co sám chce. Dítě potřebuje vaší rady a přece ho nemůžete nechat déle v cizině.

MATKA: Kdo by si to vroucněji přál než já, míti ho stále u sebe, ale jen aby to dobře skončilo.

Výstup 3.

Předešlí, Antonín.

ANTONÍN: (Vchází hřmotně). Á, návštěva, co pak vás k nám vede? (podává strýci ruku, usedá).

STRÝC: Vítám tě, právě jsem o tobě hovořil. Jdeš mi jako na zavolanou.

ANTONÍN: To jsem zvědav, co vy byste mohl ode mne chtít.

STRÝC: No nevím, zdali zachováš takový klid, až ti to řeknu.

MATKA: Já zatím doběhnu pro jídlo. Pro samé povídání jsem vám švagře, nic nepodala. (Odchází.)

ANTONÍN: No, tak ven s tím, co máte na srdci.

STRÝC: Právě jsem navrhl tvé matce, aby se vrátil Jan opět domů. Počal se studiemi a pan farář slíbil ho vyučovati. Tak co říkáš?

ANTONÍN: To by tak ještě scházelo. To jste již taky načichl těmi studiemi a chcete míti z něho pána? Člověk už to nemůže ani poslouchat, když přijdu mezi lidi, jiného neslyším než samou chválu o Janovi. Teď ještě vy přijdete a budete mi tady o tom kázat, ne?

STRÝC: To je ti tak proti mysli, když ho lidé chválí? Spíše by tě mělo těšit, že tak prospívá! Nastavuje noci a učí se, aby mohla být jeho touha splněna. Řekni že na něho žárlíš, chceš svojí nadutostí ovládnout svět. Chceš, aby se ti lidé klaněli,

a to myslíš, že je Bohu milé? Kdo se povyšuje, bývá ponížen, to si pamatuj!

ANTONÍN: (vstane, prudce odstrčí židli). Co vy mi budete tady poroučet a dělat kázání! Já jsem pánem v tomto domě. Všichni se zhlížíte v Janovi jako v Bohu. (Hrozí mu rukou). To vám povídám, jestli on se vrátí, tedy jeden z nás půjde z domu, já s ním pohromadě nebudu.

Výstup 4.

Předešlí, matka.

MATKA: (nese jídlo). Tak švagře, vezměte za vděk tím, co máme. Mnoho toho není, ale je to od srdce. Ty, Antoníne, posaď se a vezmi si také.

ANTONÍN: Mně už přešla chuť na jídlo. Mně stačí, že mi tady strejda zvěstoval příjemnou zprávu.

MATKA: Co se s tebou děje, Antoníne?

ANTONÍN: Však víte, oč jde, nestavte se tak nevidomou. Už jste se postarala, aby strýc Jendu přivedl zpět, abyste se dočkala, až bude pánem. To jste se však oba přepočítali. Já tu s ním nebudu, buď půjde on nebo já.

MATKA: (pláče). Antoníne, ještě jsi se neumoudřil? Tři léta už je to dítě z domu, nemůže již déle být v cizině.

STRÝC: (s klidem pojídá). Jen ho nechte být, již jste vytrpěla dost. Požádáte soud o rozdělení jejich podílů a když je tak moudrý, ať se stará sám o sebe.

ANTONÍN: Tak vy takhle na mne? Ještě dnes se vystěhuji, abych udělal místo.

STRÝC: No, plakat nebudem a až budeš moudřejší, tož se zase vrať.

ANTONÍN: (vezme čepici, zlostně odchází). To mne ani nenapadne, na vás si ani nevzpomenu. (odejde).

MATKA: Děj se vůle Boží, dělala jsem, co jsem mohla, ale nechtěl se umoudřit.

STRÝC: Nebeřte si to k srdci. Však on to prohlédne později, že chybil. Teď však vám musím sdělit překvapení, které jsem si nechal až na konec. Doufal jsem, že to tady u vás uvedu do pořádku, poslal jsem tedy pro Jana vůz a čekám, že tu bude již každou chvilku.

MATKA: (usedá). Ach, Bože, to je pro mne příliš mnoho najednou. Já zase uvidím svého Jeníčka — jak se vám za vše odvděčím?

STRÝC: To je vedlejší. Jsem rád, že se takhle všechno odbylo a že chlapec bude moci pokračovat ve studiích.

Výstup 5.

Matka, Strýc, Josífek.

JOSÍFEK: (přiběhne). Maminko, víte, co je nového, přijel náš Jeník, ale ten je veliký, žádný by neřekl, že je mu patnáct let, jak vyrostl.

STRÝC: Díky Bohu, že je již zde.

MATKA: Již se nemohu dočkati, kde je? (Jde ke dveřím, které se otevrou.)

Výstup 6.

Předešlí, Jan.

JAN: (vchází v prostém oděvu s ranečkem). Maminko!

MATKA: Jeníčku! (Padne mu kol krku a objímá ho.)

JAN: (políbil matku). Maminko, tak jsem zase u vás doma, jste ráda?

STRÝC: (jde k němu, podá mu ruku). Jak se můžeš ptáti, vždyť se tolik na tebe těšila.

JOSÍFEK: (objímá ho). A já také, Jene.

JAN: Vítám tě, Josífku, a kde je Antonín?

STRÝC: O toho se neboj, ten ti již nebude stát v cestě. Tak ho to rozzlobilo, když se dověděl, že přijedeš! Rozhodl se, že si vezme svůj podíl a odešel z domova.

JAN: To mne velmi mrzí, že k vůli mně odešel, snad se zase vrátí!

MATKA: Dohodli jsme se strýčkem, že vynaložíme, co budeme moci, na tvé studie. Budeš docházet

k panu faráři, který tě bude učit latinsky, jak sám slíbil. Jsi spokojen?

JAN: (líbá ruku matce i strýci). Děkuji vám oběma za vaši starost a péči o mně. Nikdy vám toho nezapomenu. Budu si ještě sám přivydělávati. Budu dávat ve městě hodiny studentům, abyste neměli se mnou takové výlohy. (Pohlíží na kříž.) Přece jsi mne, Bože, vyslyšel, že budu moci býti tvým věrným sluhou.

Konec druhého jednání.

JEDNÁNÍ TŘETÍ.

Zahrádka před oknem Dona Bosca. Uprostřed jeviště strom, u něho lavička. Scéna po vytažení opony prázdná.

Výstup 1.

Don Bosco.

DON BOSCO: (vchází na jeviště oblečen v klerice, odkládá na lavičku klobouk a zavazadlo, usedá na lavičku). Konečně zase doma. Jak dlouhá to byla doba, co jsem svou rodnou zem neviděl. Co dělá asi maminka? Ta se podiví, až mne zde tak nenadále spatří! Raději jsem nepsal, kdy přijedu, abych ji překvapil. Tu dobrou duši, jak se mi po ní stýskalo tam na studiích! Nikdo mne nedovedl tak hřejivě potěšiti, jako právě ona. (Vstane, jde do pozadí a obhlíží si svoje rodiště.) Stále vše při starém, ty naše stará chaloupko! Jak často jsem na tebe vzpomínal tam v cizině. Když mi bylo teskno, vždy moje mysl zalétala sem, kde jsem ztrávil dětství. Tam na kopečku, tam jsem pásával kravičky a tam v dáli kostelíček, kde započala moje touha po kněžském povolání. O, dobrý Bože, kéž tyto vzpomínky mně zůstanou vždy posvátné. (Je zamyšlen, rukou se opírá o kulisu.)

Výstup 2.

Don Bosco, Bosco Savia.

BOSCO SAVIA: (vejde, má v ruce hůl, opírá se o ni, typ staršího muže, hovoří pro sebe). Díky Bohu, že si budu moci odpočinouti, tak jsem utrmácen. Však jsem se nachodil v těch hroudách. Obhlížel jsem políčka, ale všechno je v nejlepším pořádku. (Pojednou se ohlédne v místa, kde stojí Don Bosco.) Ale, kdo pak to tamhle stojí, patrně nějaký cizinec a má na sobě kněžské roucho! (Vstane a blíží se k němu, klepe mu na rameno.) Dovolte, hledáte snad cestu do vesnice?

DON BOSCO: (ulekne se). Pozdrav vás Pán Bůh, Done Savio, což pak mne nepoznáváte?

DON SAVIO: (překvapen, podává mu ruku). I na mou věru, vždyť ty jsi Jan Bosco, ani bych tě byl nepoznal, ale zmohutněl jsi, jen co je pravda. Byl jsi doma?

DON BOSCO: Dosud jsem nebyl. Právě jsem vzpomínal na své dětství, než jste přišel.

DON SAVIO: To ti věřím, to se zasteskne za takovou dobu, co jsi z domova. Však bude mít matka radost, až tě uvidí. Stále je tak sama, ale v práci je neúnavná. Co se tvůj bratr Josef oženil a odstěhoval do vedlejší vsi, pracuje za čtyři.

DON BOSCO: Však já vím, proč s napětím sil mně pomáhá: aby mně přispěla na dokončení studia. Ani si tolik lásky a obětavosti nezasloužím. Však jakmile budou mé studie ukončeny a stanu se knězem, pak jí to vše vynahradím.

DON SAVIO: Tak, tak, milý hochu, važ si takové matky, je sice jen prostá žena, neumí číst ani psát, ale svými vědomostmi zahanbila by mnohého učence. Ty jsi však také neměl na růžích ustláno, viď?

DON BOSCO: Ba, že neměl. Vzpomínám si, jak jsem se třásával zimou. Obydlím mým byla světnička pod schodištěm. Svítíval jsem si svíčkou, když jsem se v noci učil, ale nejhůře bylo v zimě. To jsem si foukal na prsty, a klepal nohou o podlahu, abych zapomněl na zimu. Ale býval jsem vždy při tom vesel; tenkráte založil jsem mezi studenty kroužek »veselé sdružení«, v němž nebylo o žerty nouze, ale při tom jsem hleděl odváděti své druhy od hříchu a pomáhal jsem jim, aby nalezli zase Boha.

DON SAVIO: Býval jsi již bystrý od mládí a doufám, že to v životě daleko přivedeš. No, a jaké máš plány do budoucna?

DON BOSCO: O světskou slávu nedbám, přál bych si jíti k Františkánům. Právě před několika dny jsem složil zkoušku, jakou řád vyžaduje, a tak nežli nastoupím, chtěl bych se rozloučit s domovem.

DON SAVIO: Je to chvalitebné od tebe, že jsi si vyvolil právě tu nejchudší řeholi, ale radil bych ti: nechoď k Františkánům. Stále mne cosi říká, abych tě na to upozornil. Je tě třeba jinde, kde se více tvé schopnosti uplatní. Dám ti radu, než se úplně rozhodneš, abys nebyl na pochybách — dojdi si k Donu Cafassovi. Není sice stár, ale je světec, ten již ti dá radu, jak si máš počínat. Nyní tě již nebudu zdržovat, vím, že již toužíš po matce, však může býti hrdá.

DON BOSCO: (podávají si ruce). Děkuji vám za vaši upřímnost, býval jste vždy dobrým přítelem naší rodiny, budu o vašich slovech přemýšleti. (Bosco vezme zavazadlo, odchází.)

DON SAVIO: (dívá se za ním, až zajde). Jaká to šťastná matka, když vychovala takové dítě, které je požehnáním rodiny. (Odchází.)

Výstup 3.

Matka, Don Bosco.

MATKA: (za jevištěm mluví). Ale tys mne překvapil, chlapče, to je radost, tak pojď. (Vcházejí na jeviště.) Pojď, ať si tě prohlédnu. (Otáčí ho.) Hnedle bych tě ani nepoznala, jaký se z tebe stal muž.

DON BOSCO: (objímá ji, usedají). Jen mně, maminko, tak nechvalte, to bych byl pak teprve sebevědomý.

MATKA: Však já vím, že nejsi! (Hladí ho.) Tak, a teď mi hezky vypravuj, jak jsi se měl, cos dělal, stýskalo se ti, viď, chudáčku?

DON BOSCO: (hladí jí ruku). Mám-li býti upřímný, stýskalo se mně po vás. Víte, někdy jsem si myslel, kdybych jen na chvíli k vám mohl zaběhnout a postěžovat si, postrádal jsem vaší lásky a vašich hřejivých slov, kterými jste mne uměla povzbuzovati k další práci. Byl jsem někdy v některých chvílích vznětlivý a panovačný a stálo mne to sebezapření, abych zvítězil. A tu jsem vždy v takových

chvílích vzpomínal na vás, kdybyste u mne byla, jak lehčeji by se mi to bojovalo proti těmto vlastnostem.

MATKA: Dítě drahé, musíme všichni bojovat proti zlým pokušením, jen hleď stále vítěziti nad ďáblem, který by tě rád svedl. Ani nevíš, co jsem se za tebe namodlila, a právě zde na té lavičce jsem často sedala a vzpomínala na tebe, jak že se ti asi vede a zdali jsi dosud tak hodný, jako když jsi odešel z domova.

DON BOSCO: Bylo by se mi vedlo mnohem hůře, nebýt vaší oběti, a snad bych byl i hladem zemřel, kdybyste vy nebyla přicházela dvacet kilometrů pěšky do Chieri, a nepřinášela mně chléb a mouku. Nebudu se vám nikdy moci odvděčiti.

MATKA: Však ty jsi se snažil také sám se uživiti.

DON BOSCO: Dali jsme společně své síly dohromady. Vzpomínám si, jak jsem přijal místo v kavárně, kde jsem musil vyčistit a provětrat hostinské místnosti a večer opět uzavřít dům a za to jsem obdržel byt a stravu. Tehdy jsem byl šťasten, že jsem nalezl přístřeší, kde jsem mohl v noci studovati. Přesto jsem si ale zachoval v paměti vaše slova, abych se chránil zlých druhů, a to jsem také dodržel. V tom ohledu můžete být bez starosti. Zůstal jsem takový, jako když jsem od vás odešel. Jen jednoho přítele jsem si oblíbil, to je můj spolužák Comolo. Je takový tichý a pokorný, pravý opak můj. Bylo mně ho vždy líto, když se mu spolužáci vysmívali; spřátelil jsem se s ním a od něho se teprve učím zdokonalovati se ve ctnostech a pozoruji, jsem-li v jeho společnosti, že se mi to vždy daří.

MATKA: Tak jen pokračuj dále a ujímej se vždy utiskovaných. V takové společnosti, tě ráda vidím, ta neuškodí, naopak prospěje.

DON BOSCO: Rád bych se, maminko, s vámi o něčem poradil.

MATKA: No tak mluv, co bys rád?

DON BOSCO: Chci býti Františkánem, a doufám, že mně nebudete bránit, maminko. (Pohlíží na ni.)

MATKA: Bůh mne chraň! Prosím tě jen, rozmysli si důkladně své rozhodnutí, a dělej, co chceš. Hlavní jest, abys spasil svoji duši. Pan farář se mnou mluvil a chtěl, abych ti rozmluvila úmysl vstoupiti do kláštera řeholního, prý s ohledem na mé stáří, že maje slib chudoby, nemohl bys mne v stáří podporovat. O moji budoucnost se nestarej, nechci od tebe nic, a také nic nevezmu. Pamatuj si jen toto: narodila jsem se chudou a žila jsem v chudobě, a chci chudou zemříti. Ujišťuji tě, že kdyby ses náhodou rozhodl pro život na faře a zbohatl bys, nikdy bych k tobě nevkročila. Znáš tedy, synáčku, mé mínění a nikdy toho nezapomeň.

DON BOSCO: Ujišťuji vás, že nezapomenu. Také před chvílí, když jsem přišel, potkal jsem zde Dona Savia a ten mně dával rovněž radu, abych nechodil do kláštera, ale abych se ještě poradil s důstojným pánem Donem Cafassou, jak se rozhodnouti.

MATKA: To záleží na tobě, kam tě tvá touha vede, a jak jsem již řekla, hleď spasit svoji duši, ale za zeptání ničeho nedáš, s takovými lidmi, jako je světec Don Cafasso, se můžeš poraditi vždycky, jen si k němu dojdi, a podle toho se řiď.

DON BOSCO: Máte pravdu, maminko, dojdu si tam raději hned.

MATKA: (vstává). Běž jen, dítě, já ti zase připravím něco na posilněnou, vím, že se nemůžeš dlouho zdržeti, máš před sebou ještě velký úkol.

DON BOSCO: Doprovodím vás, maminko. (Odcházejí.)

Výstup 4.

Vdp. Cafasso, Don Bosco.

DON CAFASSO: (vejde s knihou v ruce, čte).

DON BOSCO: (vejde). Bože, nemýlím-li se, to jest Don Cafasso, k němuž jsem chtěl právě jíti. (Jde k němu.) Pochválen buď Ježíš Kristus!

DON CAFASSO: (s údivem zavře knihu). To jste vy, Done Bosco, až na věky! Tak jak se vede? Přijel jste se podívat domů?

DON BOSCO: Děkuji, vede se mi dobře, právě jsem byl odhodlán k vám zajíti, ale Božská Prozřetelnost mně vás sama poslala do cesty.

DON CAFASSO: Těší mne, že s vámi mohu pohovořit. (Usednou.) Tak, oč pak tu běží, příteli?

DON BOSCO: Chtěl jsem vás poprositi o radu. Rád bych totiž k Františkánům, ale jsem na rozpacích, zdali mám voliti klášter, anebo seminář. Co vy o tom, důstojnosti, soudíte?

DON CAFASSO: (na chvíli se zamyslí). Příteli, mám jakési tušení, že jste předurčen k velikým věcem, proto by bylo škoda, abyste vstoupil do řehole. Dám vám radu: pokračujte ve svých studiích a vstupte do velkého semináře. Pak se řiďte pokyny s nebes! (Vstane, podává mu ruku.) Tedy s Bohem, příteli, přeji vám hojně požehnání k vaší další práci, a promiňte, že spěchám, mám ještě v kostele pobožnost, ale budete-li někdy potřebovati mé rady, obraťte se tedy na mne, milerád vám poradím.

DON BOSCO: Zaplať vám to Pán Bůh. (Rozloučí se.)

DON CAFASSO: (odchází).

DON BOSCO: (modlí se). Děkuji, Bože, za tvé vnuknutí, Dona Cafasso jsi mi poslal do cesty, abych dobře volil. Půjdu tedy do semináře, abych vyplnil Tvoji vůli. Ne vůle má, ale vůle Tvá nechť se stane! (Vstane.)

Výstup 5.

Don Bosco, Matka.

MATKA: (vejde). Tak jak jsi pochodil, Jeníčku?

DON BOSCO: Právě jsem mluvil s Donem Cafassou, radil mi, abych dále studoval a abych vstoupil do semináře. Poslechnu ho, a zítra se navrátím zpět. Mám-li začíti, nesmím zmeškati ani chvilku.

MATKA: Tak se mi líbíš, jen s odhodlaností vstupuj do života.

DON BOSCO: Co bude však s vámi, maminko? Mám vás tu zase nechat tak samotnou?

MATKA: O mne se již nestrachuj, však mne Pán Bůh neopustí! To víš, tvoje cesta bude obtížná a strmá, jako byla již od dětství. Nesmíš klesnouti, vytrvej až do konce.

DON BOSCO: Maminko, prosím vás, dejte mi své požehnání, pojedu arciť až zítra, ale jistě se to rozkřikne ve vsi, že jsem zde a přijdou známí a budou chtít vyprávět. Pak již bychom neměli chvíli tak pro sebe, jako právě teď.

MATKA: Máš pravdu, ráda tak učiním.

DON BOSCO: (pokleká).

MATKA: (dělá mu kříž na čele). Bůh ti žehnej, dítě milé, na tvé vytoužené cestě. (Dívá se mu do očí a slzí.) Vzal jsi na sebe kleriku, drahý Jene, víš, jakou jsi mi tím způsobil radost a jak jsi mne potěšil. Pamatuj si, že stavu nectí oděv, nýbrž ctnosti. Kdybys — nedej Bůh — byl v pochybnostech o svém povolání, prosím tě, nezneucti tohoto roucha. Hned jej odlož, neb bych raději měla za syna chudého sedláka, než kněze, neplnícího svých povinností. Když jsi se narodil, obětovala jsem tě Panně Marii. Když jsi šel na studie, odporučovala jsem ti lásku k Matce Boží. Nyní tě prosím, aby ses jí celý odevzdal. Miluj ty, kteří ji milují, a staneš-li se jednou knězem, neustávej šířiti lásku k naší dobré Matce.

DON BOSCO: (líbá jí ruku). Děkuji vám, maminko, za vaše krásná slova, a buďte ubezpečena, že se mně vryjí hluboko v paměť.

Konec třetího jednání.

JEDNÁNÍ ČTVRTÉ.

Odehrává se v kněžském ústavě v ústavní kapli. Sakristie.

Výstup 1.

Don Bosco.

DON BOSCO: (oděn v albu, připraven ke mši svaté, přechází netrpělivě, čte v breviáři). Divím se, že nejde žádný ministrant, již bude čas sloužit mši svatou. Dá si ta mládež na čas! Bože, není to tak dlouho, když jsem chodíval ministrovat a dnes již jsem knězem. Však to byly boje, nežli jsem dospěl svého postavení! Vzpomínám si, jak krásně mi to řekla maminka v den mého vysvěcení. (Zamyslí se.) Jakže to jen řekla? A — již vím. Teď jsi, Jeníčku, knězem, od nynějška každý den budeš sloužiti mši svatou. Zapamatuj si dobře, co ti říkám. Začínati mši, znamená, začínati trpět. Nepochopíš toho hned, ale jednoho dne poznáš, že tvoje matka měla pravdu. Každý den ráno se budeš modlit za mne, jsem si tím jista. Jiného také od tebe nežádám. V budoucnosti musíš pamatovat na duše. O mne neměj starosti. (Pausa.) Nezapomněl jsem nikdy za ni se modlit, kéž by mi ji ještě zde Bůh zachoval. (Někdo klepe.) Volno!

Výstup 2.

Don Bosco, Kostelník.

KOSTELNÍK: (vejde). Přišel již některý ministrant, velebný pane?

DON BOSCO: Dosud ne. Již zbývá čas jen deset minut. Budete mně musit vy přisluhovat.

BARTOLOMĚJ: (vejde pomalu na scénu, zůstává však mezi dveřmi, otáčí se a hledí kolem sebe udiveně).

KOSTELNÍK: (křikne). Co tu zevluješ? Nevidíš, že velebný pán čeká na ministranta? Honem vezmi mešní knihu a hajdy k oltáři.

BARTOLOMĚJ: (nesměle). Ale já neumím ministrovat.

KOSTELNÍK: Tak co tu chceš? Jsou to ale ničemové, vlezou všude, jako by byli doma. Ale už ať jsi venku! (Popadne smeták a běží za ním až za dveře, ale ihned se vrací.) Je to branže, ne? Co říkáte?

DON BOSCO: Jak jste si mohl odvážit bít a honit toho hocha? To se přece nemá.

KOSTELNÍK: Tak co má co dělat v sakristii.

DON BOSCO: Nedělal tu nic zlého a nechápu, jak se se může tak zacházeti s mými přáteli.

KOSTELNÍK: (udiveně). To že je váš přítel? Takový uličník?

DON BOSCO: Ano, tím, že se někomu ubližuje, stává se mým přítelem. Ode dneška budete jednat s lidmi jinak, sice promluvím s panem farářem. Teď běžte a přiveďte mi toho hocha, jistě není daleko, musím mu něco říci.

KOSTELNÍK: (odchází v rozpacích a ve chvíli přivádí chlapce, který se třese strachem).

Výstup 3.

Don Bosco, Kostelník, Bartoloměj.

DON BOSCO: Pojď sem, příteli, neudělám ti nic zlého. Jak se jmenuješ?

BARTOLOMĚJ: Bartoloměj Garrelli.

DON BOSCO: Odkud jsi?

BARTOLOMĚJ: Z Asti.

DON BOSCO: Čím jsi?

BARTOLOMĚJ: Zedníkem.

DON BOSCO: Máš ještě tatínka?

BARTOLOMĚJ: Ne, zemřel.

DON BOSCO: A maminku?

BARTOLOMĚJ: Zemřela také.

DON BOSCO: Kolik je ti let?

BARTOLOMĚJ: Šestnáct.

DON BOSCO: Umíš číst a psát?

BARTOLOMĚJ: Neumím číst ani psát.

DON BOSCO: Umíš zpívat? Umíš pískat?

BARTOLOMĚJ: (radostně se usmívá).

DON BOSCO: Byl jsi již, Bartoloměji, u svatého přijímání?

BARTOLOMĚJ: Ještě ne.

DON BOSCO: Zpovídal jsi se již někdy?

BARTOLOMĚJ: Ano, ale již dávno, ještě jsem byl malý.

DON BOSCO: Modlíváš se ráno a večer?

BARTOLOMĚJ: Již jsem zapomněl, jak se to modlí.

DON BOSCO: Chodíš v neděli na mši svatou?

BARTOLOMĚJ: To ano, skoro pokaždé.

DON BOSCO: Chodíš na křesťanské cvičení do katechismu?

BARTOLOMĚJ: Neopovážím se.

DON BOSCO: A proč pak?

BARTOLOMĚJ: Je mi to hanba. Jiní jsou o mnohem menší než já a vědí daleko více.

DON BOSCO: Kdybych já ti vysvětloval katechismus, přišel bys?

BARTOLOMĚJ: To bych šel rád.

DON BOSCO: Kdy chceš, abychom začli?

BARTOLOMĚJ: Kdy budete chtít vy.

DON BOSCO: Mohl bys dnes večer?

BARTOLOMĚJ: Tedy dnes večer.

DON BOSCO: A proč bychom nemohli začít hned?

BARTOLOMĚJ: Jak chcete, třebas hned.

DON BOSCO: Dobrá. Půjdu teď sloužit mši svatou a ty pojď do kostela, a po mši svaté se začneme učit spolu katechismus. (Odejdou do kostela. Z kostela se ozývá zpěv a hudba na harmonium.)

KOSTELNÍK: (urovnává věci v sakristii). To jsou divné choutky toho našeho velebného pána, s takovým otrhancem bych ani nemluvil. On s ním nadělá takových krámů. Ještě ho ten uličník někde okrade a bude to mít! Já to znám, co je to za holotu, a potuluje se jich tady ve městě až běda. No, proti gustu žádný dišputát, a kdybych nemlčel, dostal bych ještě od pana faráře. (Někdo klepe.) Volno!

Výstup 4.

Kostelník, Bohatý pán.

BOHATÝ PÁN: Prosím, jsem zde dobře v bohoslovecké studiu, Convitto Ecclesiastico?

KOSTELNÍK: (prohlíží si ho od hlavy k patě). Ano prosím, tenhle kostel náleží ke konventu. Přál jste si?

BOHATÝ PÁN: Je zde jakýsi nedávno vysvěcený důstojný Pán Don Bosco?

KOSTELNÍK: Ano, ten zde je. Právě slouží mši svatou.

BOHATÝ PÁN: Počkám si na něho, přál bych si s ním mluvit.

KOSTELNÍK: (pro sebe). Jo, na tebe už čeká, ty zbohatlíku.

BOHATÝ PÁN: Povídal jste něco?

KOSTELNÍK: Kde pak. Já jenom si myslím, že bude mít velebný Pán hroznou radost, až vás uvidí.

BOHATÝ PÁN: (samolibě). Myslíte? To jsem rád. Poslyšte, chtěl bych se vás na něco zeptat. Je to pravda, že je to výtečný učitel?

KOSTELNÍK: No, to bych řek!

BOHATÝ PÁN: Víte, já totiž jsem zámožný a mám dva chlapce takové nezvedené a nechtějí se mně učit, žádného vychovatele neposlechnou. Tak jsem slyšel o tom důstojném Pánu. Přišel jsem se zeptati, zdali by u nás nepřijal místo vychovatele. Plat by měl skvělý a zaopatření také. (Hrdě.) Konečně, já si to mohu dovolit!

KOSTELNÍK: (pro sebe). Je to nadutec sebevědomý, on myslí, že se mu bude někdo mořit za pár krej-

carů s takovými uličníky. To by tak byla slast! No, ty se mi zamlouváš, chlapíku.

BOHATÝ PÁN: Co si to povídáte? Nerozumím vám.

KOSTELNÍK: Jo, zrovna jsem si vzpomněl, že byste musil dlouho čekat, nežli bude po mši. Slyšíte přece, že se ještě hraje.

BOHATÝ PÁN: (ukloní se). Tak to já tedy přijdu za chvíli. Moje úcta.

KOSTELNÍK: Moje úcta. — Zaplať Pán Bůh, že je venku. No, z tebe bude mít radost velebný Pán. (Pausa.) Mše již končí, však již jdou!

Výstup 5.

Kostelník, Don Bosco, Bartoloměj.

DON BOSCO: (vchází a hoch za ním). Tak už jsme tady. (Svléká se, zůstane jen v klerice.)

KOSTELNÍK: (uklidí knihu, roucho, odejde).

DON BOSCO: Tak pojď sem, chlapče, dovedeš udělati kříž?

BARTOLOMĚJ: Ne. Já ani nevím, co to je.

DON BOSCO: (spráskne ruce). Bože, to je bída, tak zanedbané dítě, nedovede se ani požehnati křížem. Toto prvé znamení se učí již dítě na klíně mateřském. A takových je více. (K chlapci.) Běž, Bartoloměji, napřed, za hlavním oltářem je místnost, ve

které tě budu vyučovat a po druhé až přijdeš, vezmi s sebou své kamarády, rovněž tak neznalé, jako jsi ty. Slibuješ?

BARTOLOMĚJ: Slibuji. Jistě přijdeme. (Odchází.)

Výstup 6.

Don Bosco, Kostelník.

KOSTELNÍK: (vejde). Málem bych byl zapomněl, hledal vás tu nějaký bohatý pán, chce prý, abyste přijal místo v jeho rodině jako vychovatel.

DON BOSCO: To nebudu moci přijmouti, vidím, že jsem předurčen k jiným věcem.

KOSTELNÍK: Řekl jsem mu, aby přišel později.

DON BOSCO: Dobře, dobře. Promluvím s ním a doporučím někoho ze svých kolegů.

KOSTELNÍK: (odchází, pro sebe si povídá). Vždyť jsem to věděl, kde pak náš velebný Pán, ten nebaží po zlatě.

DON BOSCO: (kleká, modlí se). Zdrávas Maria . . . (Poté se modlí): Neposkvrněná Panno Maria, pomoz mi zachránit duši Bartolomějovu. Zde v tak velkém arcibiskupském městě, kde je tolik kněží a klášterů, nalézám mladíky, kteří neznají nic z náboženství. Již mi svítá, Bože. Ano, to je ta cesta, po které mám jíti. Nyní jsi mi ji ukázal, příchodem tohoto chlapce. Ano, budu se věnovat mládeži, a zachraňovat jejich duše. Budu jim vlévat jejich

víru, víru osvícenou, která by je držela na cestě životem, která by je těšila v hodinách pláče, která by je vedla k dobrým skutkům, aby získali po smrti ráj. (Skloní hlavu nad klekátkem a sní.)

Výstup 7.

Don Bosco, Anděl.

ANDĚL: (dveře se zlehka otevírají a je slyšet jemnou hudbu v dálce, nejlépe na housle — k prologu Anděla. Jde lehce až k Boscovi, má ruce vztaženy nad jeho hlavou a mluví k němu. Reflektor ozáří oba. Pomalu — prolog). Posílá mne Pán, abych ti zvěstoval, že jsi dobře uhodl pravou cestu, po které máš jíti. Ano, ujmi se zanedbané mládeže. Tvá cesta bude trnitá a neschůdná, ale ty se nezalekneš. Kráčeti budeš přes všechny překážky nebojácně vpřed. Neboj se to dílo započíti. Bůh tě neopustí, ani Matka Páně, jejíž jsi miláček! Budeš míti hojně duší, o které na modlitbách prosíš. Mnozí tě budou chválit a jiní nenávidět. Neklesej! Není velikého díla v království Božím, aby se proti němu divoce nevzpouzelo peklo, které bude usilovat o tvé dílo, aby je zničilo. Ty však vytrvej a Bůh ti požehná. Hleď každému dáti, čeho je třeba, trpícím útěchu a hladovým chleba. Tomu, kdo pod tíhou klesá, dej nalézti nových zas sil, by k životu vzkříšen, dále zas žil. Zachraňuj mládež, jdi v různé kraje, ať nehřeší stále, pomoz jim nalézti světlo, ať nebloudí v temnotách těchto. Nechť tvoje slova jak balsámové proudy, linou se volně k duším, vždyť Jeho Božská slova tuším. Království Boží věčně dítkám přináleží, jim kdo nepodoben v zkázu věčnou běží. Volej proto z duše celé Amen, Pane staniž se, tvůj pokorný sluha Tobě Pane klaní se. (Dělá

nad ním kříž, žehná mu a za zvuku hudby tiše zmizí. Hudba umlkne rovněž.)

DON BOSCO: (po chvíli probouzí se ze ztrnulosti). Byl to sen, či skutečnost? Ano, již si vzpomínám, Bůh mi poslal posla s nebe, abych se ujal opuštěných duší. Děkuji ti, Bože. Důvěřuji v Tebe, že mne neopustíš, a slibuji Ti, že slib, jaký jsem dnes učinil, nikdy nezruším. (Vstává.) A teď vzhůru — s Boží milostí započnu své dílo. (Odchází.)

Konec čtvrtého jednání.

JEDNÁNÍ PÁTÉ.

Prostranství. V pozadí kůlna, kde vyučoval Don Bosco. Deset až dvacet dospělejších chlapců sedí na zemi a zpívají Mariánskou píseň.

Výstup 1.

Don Bosco, Chlapci.

DON BOSCO: (stojí v pozadí a dívá se radostně na mládež). Konečně snad skončilo mé bloudění zde, v této kůlně, snad jsem již nalezl stálé místo, kde budu moci nerušeně pracovat se svými dětmi. Mám jich teď již hezkou řádku, skoro na dvě stě. Díky Tobě, Panno Maria. Tebe jsem nepřestal stále vzývati, v tebe jsem nepřestal doufat. Věděl jsem, že na mne nezapomeneš! Však jsem byl již blízek zoufalství! Kamkoli jsem přivedl tuto nespoutanou mládež, abych se s nimi napřed proskočil a pak je mohl vyučovat, odevšad nás vyhnali, že nemohli snésti jejich křik. Tu jsem prosil Tebe, Panno Maria Ustavičné Pomoci, o pomoc, a hle, nezapomněla jsi na svého sluhu. Přišel ke mně pan Pinardi a nabídl mi k pronajmutí tento pozemek s touto stodolou. Jak jsem šťasten, že jsem konečně nalezl přístřeší pro své veliké děti. Nesmírně jsem rád,

že jsem pozval maminku k sobě, aby mi pomáhala v mém díle. Jak ochotně se vydala na cestu, vše doma prodala a přišla ke mně! Však ji tu bude třeba, nestačím již na tu mládež sám. (Chlapci, kteří mezitím skotačili, náhle zmlknou, když jim Bosco sdělí tuto novinu.) Hola, děti, pozor, ztište se a pojďte sem ke mně. Musím vám říci radostnou zprávu. Jak víte, toto je již šesté místo, na kterém se nalézáme. Odevšad nás vyhnali, nechtějí poslouchat váš křik a zpěv. Toto jest již konečně trvalé naše místo: pronajal jsem je, jakož i kůlnu za tři sta dvacet lir od pana Pinardiho. Radujte se, děti, se mnou, našli jsme oratoř, zde budeme míť kostel, sakristii, školní místnosti i hřiště. Veliké je milosrdenství Boží! (Je dojat — děti jásají radostí, objímají Dona Boscu a provolávají):

DĚTI: Ať žije Don Bosco, náš zlatý otec!

DON BOSCO: Jak je vám známo, povolal jsem k sobě moji matku, která bude o vás pečovat. Když jste nalezli otce, musíte míti i matku. Budeme takto tvořiti velikou rodinu. A nyní, děti, dosti skotačení, odebeřte se do této kůlny a připravte se k vyučování. Přijdu hned za vámi.

DĚTI: (hlučně odcházejí).

Výstup 2.

Don Bosco, Matka.

MATKA: (vejde). Tak už jsem se trochu poohlédla, Jene.

DON BOSCO: No, a líbí se vám tu, maminko?

MATKA: Inu, musím zvykat. To víš, kdybys to nebyl ty, těžko bych si již teď na stará kolena jinde zvykala. Ale co naplat. Řekla jsem si: Jan tě potřebuje a tvé místo je u něho. Ale obdivuji se ti, chlapče, co trpělivosti s těmi dětmi máš, vždyť dělají děsný povyk.

DON BOSCO: Věděl jsem, maminko, že neodmítnete mně pomoci v započatém díle. Té mládeži se nedivte, nikdy nebyli zvyklí spořádanému životu. Mnozí vyrostli bez rodičů, proto se jich ujímám, abych z nich něco učinil, a vidím, že je to mládí, které se musí nejdříve vydováděti. Pak sedí tiše a poslouchají pravdy náboženské. Rád si sám s nimi zadovádím, ale jakmile je čas k učení, dovedu si opět udržet pořádek.

MATKA: No, já ti věřím, že bys jistě nepodnikal něco, o čem bys nebyl přesvědčen, že to konáš ke slávě Boží, ale slyšela jsem, že prý v městě je vše pobouřeno proti tobě, že se ujímáš těchto chudáků.

DON BOSCO: Z toho nemějte, maminko, strach, bez vůle Boží ani vlas s hlavy nesejde. Já jsem přesvědčen, že při mém díle stojí Bůh a Panna Maria. Ostatních se nebojím, ať si mluví a bouří se jak chtějí. Já od toho neodstoupím.

MATKA: (jde do pozadí a ukazuje). Podívej se, kdo to sem přijíždí. Kočár z biskupství, to neznamená nic dobrého. Však teď zastavil a vystupují z něho dva kněží a jdou sem.

DON BOSCO: Jen se nebojte, maminko, a dohlédněte mi, prosím vás, zatím na ty chlapce, nežli s touto návštěvou vše vyjednám.

MATKA: Již jdu, jen abys neměl nepříjemnosti. (Odchází.)

Výstup 3.

Don Bosco, 2 Kanovníci.

KANOVNÍCI: (vejdou, smeknou).

1. KANOVNÍK: Jste to vy, důstojný Pán Don Bosco?

DON BOSCO: (ukloní se). Prosím, jsem k službám, račte si přáti, milosti?

2. KANOVNÍK: Rádi bychom se vás na něco zeptali. Jsme sem totiž vysláni z biskupství, abychom vám vymluvili ten váš úmysl zabývat se s tou mládeží.

DON BOSCO: To, páni, půjde ztěžka.

1. KANOVNÍK: Docházejí na vás stížnosti, jak ze zdejší obce, tak i z okolních farností, kde si na vás stěžují, že jim odvádíte z farnosti mládež.

DON BOSCO: Nečiním s nimi nic zlého a vše, co dělám, je vůle Boží.

2. KANOVNÍK: No, je pravda, že je vedete k dobru, modlíte se s nimi, učíte je, ale neměl byste se tak namáhati. Měl byste si odpočinouti. Nabízíme vám dovolenou.

DON BOSCO: To nemohu, vaše milosti, přijmout a račte vyřídit, že já si vezmu dovolenou až v ráji.

KANOVNÍCI: (mezi sebou). To je ale smělost. Myslím, že není normální. Nevím, zdali se nám to podaří.

1. KANOVNÍK: No, a jaké máte plány? Myslíte stále na svou práci mezi mládeží?

DON BOSCO: Myslím-li na ni? Více, než kdy jindy.

2. KANOVNÍK: Co o ní myslíte? Vidíte ji snad skromnou a malou?

DON BOSCO: Malou? Ba ne, nikdy! Velikou! — Ohromnou! Chci zařídit večerní kursy vyučování, dílny, veliké místnosti, kostely, do nichž by se vešlo mnoho lidí.

1. KANOVNÍK: Kdo vám bude při tom pomáhat?

DON BOSCO: Nejprve Bůh, pak kněží, katecheti, profesoři, ba i mistři.

2. KANOVNÍK: Tedy snad celá armáda lidí?

DON BOSCO: Ano, také si to myslím.

1. KANOVNÍK: Chcete tedy založit kongregaci?

DON BOSCO: Ano.

2. KANOVNÍK: A jaké roucho dáte řeholníkům?

DON BOSCO: Obleku je ctností.

2. KANOVNÍK: Ctností, ctností — to je pěkné, ale je třeba ještě něco jiného.

DON BOSCO: Dobře, přikáži jim, aby pracovali jako jiní lidé, třeba jako pomocníci na stavbách.

KANOVNÍCI: (pro sebe). Rozhodně je to fixní idea. Musíme býti na pozoru!

DON BOSCO: Řekl jsem snad nějakou hloupost? Vidíte, chtěl jsem jen říci: řehole, která by nebyla cudná, by nic nedokázala. Chudoba, obyčejný oděv, jedno vysvětluje druhé.

1. KANOVNÍK: Ano, ano, dobře jsme vám rozuměli. Nechtěl byste se snad s námi projeti v kočáře? Čeká dole v údolí.

DON BOSCO: Děkuji, milosti, dovolím si vás jen vyprovodit. (Odcházejí.)

Výstup 4.

Matka.

MATKA: (vejde, drží v ruce rozbité chlapecké kalhoty). Bože, na těch dětech ty oděvy jen hoří! Musím jim to dát trochu do pořádku. Kde pak je Jan? Vždyť jsem viděla, jak ty pány doprovází, a že se nevrací? (Jde do pozadí.) A, již jde, co pak mu asi ti páni chtěli?

Výstup 5.

Matka, Don Bosco.

DON BOSCO: (vejde). Již jsem je vyprovodil, maminko.

MATKA: Však jsem tě již vyhlížela, kde jsi byl takovou dobu!

DON BOSCO: Byli zde páni kanovníci z biskupství, a chtěli mi rozmluviti můj úmysl zabývat se touto mládeží. Já jsem však zůstal neoblomný. Když viděli, že u mne nepořídí, přáli si, abych se s nimi svezl v kočáře. Já jsem to však s díky odmítl, neb víte, jaká mne čeká ještě dnes práce. Naše názory se hodně rozcházely a na konec jsem jim řekl, že mé plány jsou rozsáhlé a že dojdou jistě jednou mého splnění.

MATKA: A co oni říkali?

DON BOSCO: To víte, nedůvěřují tomu, patrně mne mají za choromyslného.

MATKA: Kde vezmeš, Jene, ale na vše peníze? To, co ty chceš podniknouti, nedá se jen tak s holýma rukama vykonat.

DON BOSCO: To přenechejte již mně, maminko. Pomoc Boží je se mnou! Chci z těchto hochů (ukazuje na kůlnu) vychovati své nástupce, aby v díle, které tak pracně buduji, oni pokračovali. Možná, že se již toho nedočkám, ale oni tak učiní za mne a rozšíří mé dílo do cizích zemí. Bůh řekl: Jděte do celého světa a učte všecky národy. (Odcházejí směrem ke kůlně.)

Konec pátého jednání.

JEDNÁNÍ ŠESTÉ.

Mezi 5. a 6. jednáním uplyne doba 10 let. Chudá cela Doną Bosky. Postel, ve které leží Don Bosco. Kolem lůžka klečí tří kněží a modlí se. Oblečeni jsou v klerice. Jiní dva kněží stojí opodál, oblečeni rovněž v klerice, a hovoří mezi sebou.

Výstup 1.

2 Kněží.

1. KNĚZ: Dosud se neprobral z agonie náš ctihodný otec. Po celý týden jsem byl tak zaměstnán, že jsem ani o jeho nemoci neslyšel.

2. KNĚZ: Trvá to již několik dní. Včera se jeho zdravotní stav zhoršil. Od večera chvílemi se probírá z agonie, řekne nějaké slovo, avšak opět upadá do bezvědomí.

1. KNĚZ: Co říká lékař?

2. KNĚZ: Byl zde včera, ale shledal, že asi již nebude pomoci. Jeho tělo je úplně bez vlády. Jen řeč mu ještě zůstala.

1. KNĚZ: Pamatuji se, že trpíval velikými bolestmi nohou, ale nikdy si nestěžoval a nikdy si neodpočinul.

2. KNĚZ: Odejde-li nám, ztratíme mnoho. S jakou láskou se nás ujal.! V kůlně pana Pinardiho byl jeho počátek. Tenkráte ale již nás tam bylo přes dvěstě a stále dětí přibývalo, takže nestačilo již místo, začal stavěti. Jak velký ústav dovedl zbudovat v Turině, s tolika odděleními! Tisíce nás hochů dovedl uživit a postarat se o nás. Z některých našich kamarádů stali se kněží, jiným dovedl zaopatřiti místa, všude uměl za nás pokorně prosit, že mu nikdo z vyšších pánů nemohl jeho prosbu odříci.

1. KNĚZ: Máš pravdu, bratře, to však není vše, vzpomínáš si, jak i v mnoha jiných městech vyrostly jeho ústavy? Jak veliké a nádherné tři kostely vystavěl? První zasvětil svatému Františku Saleskému, pak druhý, nádhernější Panně Marii Ustavičné Pomoci a třetí Božskému Srdci Páně. A jaké krásné dílo bylo vybudováno v misiích v Patagonii a jinde! To vše dokázal on, prostý kněz a náš zlatý otec. Nejkrásnější při tom bylo, že podnikal vše bez peněz.

2. KNĚZ: Dobře se pamatuji, jak uzdravoval nemocné, doporučoval jim modlitbu k Panně Marii Ustavičné Pomoci a oni skutečně po uzdravení přinášeli mu peníze na zbudování chrámu.

1. KNĚZ: Ani nejsme hodni, abychom byli jeho syny.

2. KNĚZ: Právě si vzpomínám, když z našich řad vybral deset spolubratrů a vyslal je do misií, jak se tehdy s nimi dojemně loučil. Málem však bych zapomněl, došel telegram, že je na cestě vůdce Boskových misionářů, biskup Cagliero. Rád by se prý s ním rozloučil.

1. KNĚZ: Jen, aby přijel včas, aby nebylo již pozdě.

2. KNĚZ: Nyní však musíme na modlitbách vystřídati své spolubratry. (Přiklekají k posteli a tři kněží, kteří tam klečeli, pokřižují se a odcházejí.)

DON BOSCO: (Pohne se na loži, ruce má bez vlády i celé tělo, může jen pomalu mluvit). Prosím vás o trochu vody.

1. KNĚZ: (rychle vstane, a přináší vodu). Zde, vezměte, drahý otče. (Dává mu skleničku až k ústům.) Jak jsme šťastni, že vás opět vidíme jasné mysli. (Dívají se něho.)

DON BOSCO: Děti moje, jak těžko se s vámi loučím, byli jste mi vším — na světě. Pro vás jsem rád pracoval.

2. KNĚZ: Nemůžeme vám býti dosti vděčni, ctihodný otče, za vše, co jste pro nás učinil. Dnes se všichni za vás modlíme, ba i všichni vaši přátelé po celém světě, aby vás nám Bůh ještě dlouho zachoval.

DON BOSCO: Tentokráte to — jde již doopravdy — milé děti — cítím to již na sobě. Nebudu již s vámi dlouho. Matička moje mne již předešla — ta již bude na mne čekati. (Pausa.) Maria, matko milosti, — Ježíši, Maria, dávám vám svou duši a své srdce. — Maria, matko, otevři mi brány — nebeské. Milujte, milujte — nepřátele své. Dobře čiňte těm, kteří vás pronásledují. Hledejte království — Boží. Od hříchu mého očisti mne, Pane!

Výstup 2.

Don Bosco, 2 kněží, Biskup Cagliero,

3 kněží, Děvčátko.

CAGLIERO: (otevírají se tiše dveře, vchází biskup Cagliero, vůdce misionářů, za ruku vede černošské děvčátko, za nimi 3 kněží. Biskup i děvčátko poklekají u lože).

DON BOSCO: Bože, to jste vy, biskupe Cagliero? Až z jižní Ameriky přišel jste mne navštívit? Ani nevíte, jak jsem šťasten, že vás vidím. Jak mne Bůh miluje, že mně posílá takovou radost v poslední hodině mého života.

BISKUP CAGLIERO: Jak jsem šťasten, otče, že jsem vás zastihl dosud při životě, spěchal jsem co nejrychleji, abych vám vyřídil pozdrav od vašich misionářů tam za mořem. Jistě se dnes modlí za vaše uzdravení, když nemohou vás spatřit.

DON BOSCO: Jak se jim a vám daří?

BISKUP CAGLIERO: Děkuji, otče, někde máme pernou práci, ale naše misie vzkvétá. Vzpomínáme s láskou na vás, že jste nás vybral a určil pro toto poslání. Jsme na to hrdi, že jsme vašimi dětmi. Tisíce černochů vám děkuje za obrácení. Také jsem vám připravil malé překvapení, přivedl jsem vám toto černošské děťátko. Je to ovoce, které vám posílají vaši synové misionáři. (Vstává, odstoupí od lože.)

DĚVČÁTKO: (přikleká blíže lože, mluví špatným českým přízvukem). Otče, děkuji vám, že jste po-

slal misionáře pro moji spásu a pro spásu mých drahých. Jsem šťastna a my všichni, že jsme se stali křesťany. (Líbá mu ruku, vstane a odstoupí.)

DON BOSCO: (dojatě). Jakou jste mi způsobili radost v mých bolestech. Přicházíte s tímto děťátkem, abyste mne potěšili. Děkuji vám za to. Sám jsem nemohl odejet za vámi do Patagonie, ale Bůh vás poslal ke mně. Zaplať vám to nebeský Bůh, i tobě, děťátko moje. Rád bych vás obejmul a požehnal vám, ale nemohu, mé ruce jsou bez vlády.

BISKUP: (pokleká). Done Bosco, jsme u vás, my, vaše děti. Prosíme vás, abyste nám odpustil vše, čím jsme vás zarmoutili. Na znamení odpuštění a vaší otcovské lásky, udělte nám ještě jednou své požehnání. (Všichni poklekají.) Povedu vaši ruku. (Béře jeho ruku a dělá jí kříž.)

DON BOSCO: Žehnám vám naposledy, dítky moje, buďte svorni, milujte své nepřátele. S kazatelen vždy důrazně doporučujte časté svaté přijímání a pobožnost k přesvaté Panně Marii. Řekněte mým — dětem — že je — očekávám v ráji. (Pausa.) Ježíši — Maria — Josefe — pomáhejte mi při poslední hodince! Ježíši — Maria — Josefe — kéž — duše má — odpočívá v pokoji — (skloní hlavu napravo, zemře). (Chvíli ticho. Jest slyšet tlouci čtyři hodiny, poté zvoní umíráček. Jemná, tichá, smutná melodie, nejlépe na housle.)

BISKUP C: (vstane, zatlačí mu oči, po chvilce praví). O čtvrté hodině zemřel... Ztratili jsme našeho drahého otce, otce chudých a sirotků. (Dělají mu kříž jeden po druhém a odcházejí. Umíráček neustále zvoní.)

Konec šestého jednání.